

Attractieve oeverinrichting

Aantrekkelijk en fleurig zonder areaalverlies

• TEKST : PIETER BALKENENDE EN NATHALIE REIJERS, PPO BLOEMBOLLEN
• FOTO : PPO

De druk op de ruimte in de Duin- en Bollenstreek is groot. Mede hierdoor vindt natuurontwikkeling maar sporadisch plaats. PPO Bloembollen onderzoekt komende jaren de mogelijkheden van het gebruik van oeverbeplantingen langs sloten van bollenpercelen. Verschillende inrichtingsvarianten worden zo aangelegd dat er geen areaalverlies optreedt maar wel een fleurige en aantrekkelijke slootkant ontstaat. Het bollenlandschap wordt daardoor jaarrond attractief voor telers, burgers, toeristen en recreanten.

In de Duin- en Bollenstreek is de druk op grond en ruimte groot. Bollenteelt, wonen en werken, kleine industrie, recreatie en toerisme, natuur en landschap zijn allemaal vormen van grondgebruik op een relatief beperkt oppervlak. Daar waar het grondgebruik economische belangen met zich meebrengt is altijd de neiging tot groei aanwezig. Door deze ontwikkelingen is het karakter van de streek de afgelopen decennia sterk veranderd. Gelukkig wordt de streek als een uniek landschap getypeerd. Dit unieke karakter wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige natuur- en landschapselementen. Houtwallen, strandwallen, kleine bosgebiedjes maar ook verschillende oude landgoederen zorgen voor een bijzondere verscheidenheid in het gebied. Het Pact van Teylingen en het Landschapsbeleidsplan streven naar behoud en versterking van natuur- en landschapselementen. De ruimte tot uitbreiding van natuur- en landschapselementen is echter beperkt. De vele sloten bieden daarentegen kansen. PPO start een nieuw project om tot een inrichting van slootkanten in de streek te komen dat verschillende belangen dient.

**AANTREKKELIJKER
UITERLIJK**

Doel van het project is het leggen van

een basis voor een inrichting van het landschap dat jaarrond aantrekkelijk is voor telers, natuur, toeristen en recreanten. Deze inrichting richt zich op de oevers van sloten rondom en tussen bollenpercelen. De streek is door bollenteelt en Keukenhof een zeer aantrekkelijk gebied voor toeristen uit de hele wereld. Deze toeristenstroom is echter maar zo'n 8 weken per jaar aanwezig in de streek. Buiten de bloeiperiode van de bolgewassen liggen de percelen er nu het grootste deel van het jaar relatief kaal bij en geven voor velen een saai beeld. Door het herinrichten van de oevers langs de sloten kan een belangrijke stap worden gezet richting een jaarrond aantrekkelijk landschap. Daarnaast kunnen dergelijke ontwikkelingen bijdragen aan imagoverbetering van de bollenteelt onder burgers van binnen en buiten de streek, en zal er meer maatschappelijk draagvlak ontstaan om de bollenteelt in de streek te behouden en verdere verstedelijking tegen te houden. Langs de oevers van de sloten rondom de proefvelden bij het kenniscentrum 'open sierteelt' van PPO te Lisse, zullen verschillende inrichtingsvarianten ter demonstratie worden aangelegd (zie fig. 1). De beplanting bestaat uit uitheemse en inheemse planten en zal worden aangeplant in de nat/droogzone oftewel in het talud van de sloten.

Natuurvriendelijke oever op terrein van PPO Bloembollen in Lisse

Uitheemse planten zijn planten die van nature hier niet voorkomen, maar wel goed zullen gedijen en tot hun recht zullen komen langs de sloten.

**ONTWIKKELING
INRICHTINGSVARIANTEN**

Binnen de verschillende inrichtingsvarianten wordt gebruik gemaakt van inheemse en uitheemse water- en oeverplanten. Daar waar de oever zo steil is dat er geen planten in kunnen worden aangebracht, is gekozen voor waterplanten aangebracht langs de oever. De reden voor het gebruik van uitheems plantmateriaal komt voort uit het feit dat dit assortiment breder is. Hierdoor is bloei van de oevers het hele jaar door mogelijk, hetgeen een fleurig en aantrekkelijk beeld geeft. Daarnaast is variatie aangebracht in bladvorm, bladkleur en de hoogte van de planten. Naast het aanplanten zullen drie oevers worden ingezaaid met een inheems kruidenmengsel. Deze verschillende inrichtingen leveren een rijke begroeiing van aantrekkelijke planten op, in de oeverzone van de sloten. Een groot voordeel van de geschetste inrichting van de oevers in vergelijking met 'ecolo-

gische oevers' is, dat het geen areaalverlies oplevert. Dit maakt het concept aantrekkelijk voor telers. Ecologisch gezien is een natuurvriendelijke oever waardevoller, een attractieve inrichting is vooral aantrekkelijk voor burgers, toeristen en recreanten en levert hier dus een meerwaarde op. Het beheer of het onderhoud van de attractieve oevers in dergelijke situatie is naar verwachting wat intensiever.

ZORGVULDIG BEHEER

Voor het beoogde eindbeeld vragen de oevers een nauwkeurig beheer. Voor een goede ontwikkeling is het belangrijk dat de planten jaarlijks worden teruggesnoeid. Dit kan vrij eenvoudig gebeuren tijdens het schonen van de sloten met een maaikorf. De maaikorf moet voorzien zijn van een mechanische messenbalk waarmee de vegetatie kan worden afgesneden. Het is belangrijk dat de

'zode' van de moerasplanten of het wortelpakket bij waterplanten in tact blijft, zodat de vegetatie zich het volgende groeiseizoen weer optimaal kan ontwikkelen. Het vrijkomende materiaal moet direct tijdens de werkgang worden afgevoerd en niet eerst op de kant worden gezet. Direct afvoeren verschaalt de bodem waardoor ongewenste planten minder kans hebben zich te ontwikkelen. Als er pleksgewijs 'vlekken' met ongewenste vegetatie (onkruid) ontwikkelen moet worden ingegrepen en een extra maaibeurt worden toegepast. In de loop van de jaren is het belangrijk om verlanding langs de oevers tegen te gaan. Door verlanding verliezen sloten een deel van hun waterbergende functie, wat het waterschap niet toestaat. Bij optredende verlanding is het noodzakelijk tijdens het schonen wel een deel van de zode mee te nemen.

ONTWIKKELING VOLGEN

De ontwikkeling van de vegetatie in de oevers op het proefterrein wordt uitgebreid gevolgd. Er zal een vergelijking worden gemaakt met een natuurvriendelijke ecologische inrichting. Daarbij wordt onder meer gelet op hoe de vegetatie zich ontwikkelt en wat voor invloed dit heeft op het dierenleven. Ook wordt gekeken hoe attractief het geheel is. Tevens worden de kosten per strekkende meter voor aanleg en onderhoud bekeken. Deze drie aspecten worden geanalyseerd en vergeleken met gegevens van de ecologische oevers, om zo duidelijk in beeld te krijgen of de beoogde voordelen ook in de praktijk gerealiseerd worden. Eén of enkele oevertypes worden op basis van deze drie criteria uitgeselecteerd en kunnen later breed in de streek worden toegepast.

Plattegrond van de aan te leggen rijkbloeiende oevers

FINANCIERING EN SUBSIDIEMOGELIJKHEDEN

Het oeverproject is in april 2005 aangelegd op het terrein van PPO Bloembollen in Lisse en wordt gefinancierd door de Provincie Zuid-Holland. De natuurvriendelijke (ecologische) oevers op het PPO terrein zijn in 2001 aangelegd en dit project is gefinancierd door het Ministerie van LNV. Daarnaast worden aan de zuidzijde van Lisse in 2005 verschillende ecocorridors aangelegd, met als doel het landschap aantrekkelijker te maken voor flora en fauna. Dit Ecozoneproject is ontwikkeld in opdracht van de Gemeente Lisse. Er wordt gekeken of de meest geslaagde inrichtingsvariant uit het oeverproject in de toekomst, wanneer er draagvlak is om de oeverinrichtingen breed in de streek te gaan toepassen, in aanmerking kan komen voor overheidssubsidie.